

קוֹנְטֵרַס

אַהֲבָה וְחֶסֶד

יִגְלֶה מִמַּעַלְת מִדַּת הָאַהֲבָה שֵׁשׁ בֵּין בְּנֵי-אָדָם,
וּמִמַּעַלְת הַצְדָקָה וְחֶסֶד שְׁאֶחָד עוֹשֶׂה עִם זֹולָתוֹ,
שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה הוּא מוֹרִיד אֶת הַשְּׂכִינָה בְּעוֹלָם.

בְּנוֵי וּמִיֶּסֶד עַל-פִּי דְבָרֵי

רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן

בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ

רַבִּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ הַגָּאוֹן

הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רִז לֹא אָנִיס לִיה

רַבִּי נִתָּן מִבְּרֶסְלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וּמִשְׁלָב בְּפִסּוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאַמְרֵי

חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֶהר הַקְּדוֹשׁ

הוֹבָא לְדָפוּס עַל-יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֶסְלָב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר : אֵין עוֹד מְדָה
יוֹתֵר יָפָה כְּמִי שְׁקוֹנָה לְעֲצָמוֹ מֵדַת
אֲהָבָה, לְאַהֲבֵי אֶת כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל,
וְלַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם כָּל אֶחָד, שְׂוָה
מִהַמְדוֹת הַכִּי יָפוֹת, שְׂרָק יְכוּלוֹת
לְהִיּוֹת.

(אֲמֵרֵי-מוֹהֲרָא"ש, חֵלֶק ב', סִימָן תתקכ)

קוֹנְטָרַס

אַהֲבָה וְחֶסֶד

א.

עַל-יְדֵי מִדַּת אַהֲבָה וְחֶסֶד, נִפְתָּח לְאָדָם הָאוֹר
הַגָּנוּז שְׁמַאִיר בְּכָל יוֹם

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עָלֵינוּ לְהִכְנִיס בְּעֶצְמָנוּ
אָמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, שֶׁהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
מְחַיֶּה וּמְהַיָּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְכָכָל
שְׂנֵכְנִיס בְּעֶצְמָנוּ יְדִיעוֹת אֱלֹהִים, אֲשֶׁר הַכֹּל לְכָל זֶה
אֱלֻקוֹת, וְאֱלֻקוֹת זֶה הַכֹּל, עַל-יְדֵי-זֶה יִתְבַטֵּל
מֵאֲתָנוּ כָּל הַשְּׁעֵבוֹד שֶׁל הַגְּלוּת הַמְּרָה. כְּמֵאֲמַר
רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן ז'), שֶׁכָּל
הַגְּלוּת רַק מִחַמַּת חֶסְרוֹן אָמוּנָה, כִּי מִי שֶׁמִּתְחַזֵּק
בְּאָמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, לֹא שִׁיף אֶצְלוֹ גְּלוּת,
כִּי הֵיכָן שֶׁמִּסְתַּכֵּל, הוֹלֵךְ וְנוֹשֵׂם וְרוֹאֶה וּמְרַגֵּשׁ

אלקות, אבל לא כל אחד זוכה לזה, כי טבע של
 אדם שהוא איש רע ובליעל; אדם נולד עם תכונת
 הנפש רעה, רוצה רק להרע לזולת, למה? כי עדין
 לא נשלמה הדעת שלו. אומר רבנו ז"ל (לקוטי
 מוהר"ן, חלק א', סימן פד), שבכל יום ויום מתגלה
 האור הגנוז של הקדוש-ברוך-הוא, ובכל יום ויום
 יכולים לראות רוחניות חיות אלקות, להיות דבוק
 בהקדוש-ברוך-הוא לגמרי, אבל פשאיין אדם
 זוכה, אז הכל חשף לו, היום יום קצר לו, ומרים
 ומרורים לו החיים, בבקר אומר מי יתן ערב
 ובערב אומר מי יתן בקר (דברים כח, סז), אינו
 מוצא את עצמו, מסתובב, מתגלגל, הולך אל
 פלוני, הולך אל אלמוני וכו', מדוע? כי ממנו
 נעלם ונסתר אמתת מציאותו יתברך. וכך פתוב
 בזהר (פרשת נשא קכג.), אשר מי שאינו זוכה לראות
 את האור הגנוז, באים נחשים ועקרבים, שזה כלל
 המחשבות זרות וההרהורים רעים, שרצים אחריו
 ומבלבלים לו את המחשבה. הינו במקום
 שהמחשבה תחשב רק מהקדוש-ברוך-הוא, ולא
 יבין ולא ישפיל שהקדוש-ברוך-הוא מנהיג את
 עולמו, אזי נכנסות בו מחשבות זרות, מחשבות
 של טבע, מקרה ומזל, ומבלבלות את מחו, עד

שהוא נתגרש מהאור אין סוף ברוך הוא וברוך שמו, ומסכן — סובל סבל כזה, שהוא רץ ומתרוצץ כמו שנחש רץ אחריו, כמו שעקרבו רוצה לנשף אותו. וזה מה שעובר על כלל נשמות ישראל עכשו, אשר במקום להתחיל לחשב רק מהקדוש-ברוך-הוא, שהוא מנהיג את עולמו, והכל בהשגחה פרטית, דבר גדול ודבר קטן אינו נעשה מעצמו, אלא בהשגחת המאציל העליון, במקום זה כל אחד עסוק — מה יהיה ומי יהיה, מי יבחר ומי לאו, ורק חושבים ומדברים מזה, בפעה שהקדוש-ברוך-הוא נמצא פה אתנו, עמנו ואצלנו, ועושה אתנו משחק כזה, שאנו מסכנים איננו מרגישים רוחניות חיות אלקות, וחושבים שהכל טבע, מקרה ומזל, וכל דאלים גבר, שזה מה שאדם רץ ומתרוצץ; מצד אחד — רואה נחש רץ אחריו, ומצד שני — עקרבו רוצה לנשכו, ואינו מוצא את מקומו, ובמצב כזה אנו נמצאים. מגלה לנו רבנו ז"ל דרך, איך זוכים לזכות לראות להרגיש ולהבין את האור הגנוז? על-ידי מדת "אהבה וחסד" כשיהודי קונה לעצמו את המדה היקרה הזו של "אהבה וחסד", הוא אוהב את הזולת, וחספץ בטובתו, על-ידי-זה

נתרחבת לו המוח והדעת, ומתחיל להתבונן
 שהקדוש-ברוך-הוא מנהיג את עולמו, והנה הוא
 פה, וכל הבריאה כלה — דומם — זה לבוש
 לגבי האין סוף ברוך הוא, צומח — זה לבוש
 לגבי האין סוף ברוך הוא, חי — זה לבוש לגבי
 האין סוף ברוך הוא, מדבר — זה לבוש לגבי
 האין סוף ברוך הוא; ברגע שאדם קונה לעצמו
 מדת האהבה, שהוא אוהב את כל בר ישראל
 כנפשו, והולך לו בחיים לעזר לזולת, כבר מתגלה
 האור אין סוף ברוך הוא אליו, וכמו-כן עם מדת
 החסד; כשיהודי עושה חסד עם הזולת, נתרחב
 לו הדעת, וזוכה לראות את האור הגנוז שמאיר
 בכל יום ויום. ולכן, בני ובנות היקרים! במקום
 להיות עכשו טרודים — מה יהיה ואיך יהיה?
 ולפטר דברים בטלים — לשון הרע, רכילות,
 ליצנות, גבול פה, בר מינן, באו ונבחר בהקדוש-
 ברוך-הוא! באו ונעזב את כל השטיות! ונחזר
 בתשובה שלמה להקדוש-ברוך-הוא; פי בכל יום
 ויום מתגלה האור הגנוז, הקדוש-ברוך-הוא רוצה
 להתגלות אלינו, אבל לנו אין פלים לקבל את
 האור הזה, למה? פי אין בנו המדה של "אהבה
 וחסד", אחד שונא את השני, אחד עושה רשעות

לשני, כי "ועיר פרא אדם יולד (איוב יא, יב), זה טבע האדם, כף נולד — שיהיה איש רע ובליעל, "כי יצר לב האדם רע מנעוריו" (בראשית ח, כא); אבל אדם צריך לעבד על עצמו, לעקר את הרע ממנו, ולאהב את הזולת, לעשות חסד עם הזולת! וזו צריכה להיות כל עבודתנו, וזה צריך להיות החנוף שעלינו לחנף את עצמנו — לחיות במדת ה"אהבה וחסד", וכן עלינו להיות דגמא לילדינו, לעשות חסד וצדקה עם הזולת, לאהב את הבריות. ואומר רבנו ז"ל (ספר-המדות, אות אהבה, סימן א'): כשאין אהבה בין בני-אדם, על-ידי-זה הם הולכי רכיל; ועל-ידי רכילות — באים לליצנות, ועל-ידי ליצנות — הם דוברים שקר; במה אנו רואים את השקר שמתגבר בעולם? על-ידי כל המפלגות, שהן פלג פלג, ונעשה כדור ההפלגה, וכמובא מגורי האר"י ז"ל, שלפני בא היום הגדול שבו יתגלה הקדוש-ברוך-הוא לעיני כל, וכלם יתחילו לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא, וכלם יסתכלו אל הקדוש-ברוך-הוא, וכלם יתענגו בזיו השכינה, שזו תהיה הגאולה, שכלנו נדבר אליו יתברך, ונמצא מקומנו אצלו יתברך, כי הוא יתברך נמצא, ואין בלעדיו נמצא.

ואיזה תענוג ושעשוע יהיה אז, שרק נראה ונדבר
 אלקות, ונחיה חיים טובים? ! אבל לפני זה יתגבר
 דור המבול, שיהיה נאוף, שקוף, תעוב, זהום
 וערם בעולם, שיכשלו בפגם הברית, ולא תהיה
 שום צניעות ממש, יסתובבו ברחובות כחיות
 השדה, פרוצים ופרוצות, רחמנא לצלן, בלי שום
 בושה, ויכשילו בני-אדם בעברות חמורות —
 הוצאת זרע לבטלה, ושאר עברות, בר מינן, הכל
 על-ידי זבל אמות העולם, שיבאו ויתערבו בין
 נשמות ישראל. ואם אין די בזה, יהיה גם דור
 ההפלגה, שרחמנא לצלן, ידברו פתוח נגד
 הקדוש-ברוך-הוא ונגד כל הקדוש לעם ישראל,
 וירצו לעקר את התורה והמצוות מעם ישראל.
 ומה זה הפלגה? לשון פלג פלג, כל אחד עושה
 לעצמו מפלגה, והוא רוצה ללחם כלפי מעלה,
 רחמנא לצלן. וזהו שאומרים חכמינו הקדושים
 (סנהדרין קד:): כל המצר לישראל נעשה ראש; כל
 אחד שרוצה להיות בראש ולהנהיג, הוא מתמר
 לדבר יותר על התורה ועל הקדוש-ברוך-הוא ועל
 כל קדשת ישראל, הוא יעקר את השבת, בר מינן,
 הוא יבטל את התלמודי-תורה והשיבות, רחמנא
 לצלן, הוא חושב שהוא בעל הבית, אבל אומר

דוד המלך (תהלים ב, ד): "יושב בשמים ישחק",
 הקדוש-ברוך-הוא יושב בשמים ושותק, אתה
 כל-כך מתפאר שתעשה ותפעל להשפיע את
 התורה מעם ישראל, ותסגר את הישיבות ותעקר
 את השבת ותבטל שאר מצוות, היו יותר חכמים
 ממך, היו יותר גדולים ממך והפלתי אותם. לזאת,
 בני ובנותי היקרים! אנו נמצאים עתה בדור
 שעומד להתגלות אלינו הקדוש-ברוך-הוא
 בעצמו, ותהיה הגאולה השלמה, אבל לפני זה
 יתרבה החשך, יתרבו כל מיני טפוסים אנשים שרק
 רוצים להשתלט על הזולת, ומתמקרים שהם יעשו
 כך כנגד עם ישראל וכך כנגד עם ישראל,
 וחושבים שיצליחו, והכל טעות ודמיון גדול, כי
 עם ישראל חי וקיים, נר ישראל לא יכבה לעולם,
 ואי אפשר לעשות להם דבר. ואומרים חכמינו
 הקדושים (תענית ג:): כשם שאי אפשר לעולם
 בלא רוחות, כך אי אפשר לעולם בלא ישראל;
 עם ישראל הוא עם נצחי, ואף שהיו רשעים
 ארוכים בכל הדורות, ורצו לחסל את התורה
 והמצוות, ולעקר את נשמות ישראל מהקדוש-
 ברוך-הוא, לא עלה בידם, אדרבה ככל שהכריזו,
 שהולכים לעשות רצונם נגד התורה הקדושה

וכו', נהפך הכל על פניהם. לזאת, בני ובנותי
 היקרים! אל תמשכו אל כל השטיות וההבלים
 שקורים עכשו, שאחד מדבר על השני, אחד שונא
 ומסית נגד השני, שזה השקר הכי גדול, ועלינו
 לעקר מאתנו את השקר הזה, מבטיחים לכם
 הבטחות, שקבר בעת ההבטחה זה שקר, מחר
 יצחקו מכם, אם לא נחזיר בעצמנו "אהבה
 וחסד", לאהב את כל בר ישראל, לעשות חסד זה
 עם זה, תדעו לכם שהכל שקר וכזב. לזאת, בני
 ובנותי היקרים! באו ונחזיר עטרה לישנה, ונהיה
 בני אברהם, יצחק ויעקב, שכל ענינם היה רק
 חסד, שעשו חסד עם הבריות, אהבו את כל
 הבריות, מספיק כל הזבל והלכלוך הזה, שאחד
 מסית ומדיח נגד זולתו. אמות העולם שונאים
 אותנו בתכלית השנאה, אל תחיו באשליות כאלו
 אמות העולם רוצים את הטוב שלנו, לולא
 הקדוש-ברוך-הוא שעוזר לנו, היינו מזמן נכחדים
 מן העולם. אמות העולם מתכננים עלינו כל מיני
 מיתות משנות ואכזריות, בר מינן, היה לא תהיה,
 אבל הקדוש-ברוך-הוא מצילנו מידם. ולכן שאף
 אחד לא יבלבל דעתכם, ולא יספר לכם ספורי
 הבל, כאלו המפלגה שלו תעזר לעם ישראל,

כאלו המפלגה שלו תציל את כלל ישראל, הכל
 דמיון, שמעלים ומסתיר ומכסה את אמתת
 מציאותו יתברך, בשעה שהקדוש-ברוך-הוא
 נמצא פה אתנו, עמנו ואצלנו. מה אנו כן צריכים
 לעשות? "אהבה וחסד"! אתם יודעים, בני
 ובנותי היקרים, כמה בני-אדם סובלים חלאים,
 רחמנא לישזבן, מתפתלים ביסורים, השם ישמר,
 עברו נתוחים או צריכים לעבר נתוחים, רחמנא
 לצלן, האם אנחנו דואגים בשבילם? האם יש לנו
 את מידת ה"אהבה וחסד", לאהב אותם ולבקר
 אותם, לעשות להם חסד? הרי זו צריכה להיות
 כל מגמתנו — לעזור זה לזה, ואחר-כך אנו
 מתפללים למה חשך ומר לנו, ואיננו מוצאים את
 מקומנו. כל אחד רץ ומתרוצץ במקום אחר, אולי
 שם יש לי תקווה, אולי שם יש לי עזרה, אולי
 פלוני יכול לעזורני, בשעה שהקדוש-ברוך-הוא
 נמצא פה, אתנו ועמנו, אבל אי אפשר לזכות
 להגיע לזה רק על-ידי "אהבה וחסד", שאז
 מתגלה האור הגנוז. לזאת, בני ובנותי היקרים!
 באו נקבל על עצמנו את מידת ה"אהבה וחסד",
 שאז יפתח לנו האור הגנוז שמאיר בכל יום ויום,
 ונזכה לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא ולספר לפניו

כָּל צָרְכֵנוּ; כִּי בְּאֵמֶת זֶהוּ עֵקֶר הָעֵצָה, כְּשֶׁאָדָם
 צָרִיךְ מִשְׁהוּ, יִרְגִיל עֲצָמוֹ לְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא. כְּמוֹ שְׂאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (ירוּשְׁלָמִי
 בְּרֻכּוֹת סג): אִם בָּאָה צָרָה לְאָדָם, לֹא יִצְוַח לֹא
 לְמִלְאָף מִיכָאֵל וְלֹא לְמִלְאָף גְּבֻרֵיאֵל, אֲלֵא
 לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲצָמוֹ; כִּי אֶפְלוּ מִלְּאֲכִים
 אֵינָם יְכוּלִים לַעְזֹר לָהּ, רַק הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 בְּעֲצָמוֹ, וּמִי מֵאֲתָנוּ אֵינּוּ צָרִיךְ יְשׁוּעָה?! כִּלְנוּ
 צָרִיכִים יְשׁוּעוֹת, כִּלְנוּ נִמְצָאִים בְּמִצְבִּים קָשִׁים
 מְאֹד, וְאֵל מִי עָלִינוּ לְפָנוֹת? רַק אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא, לְדַבֵּר אֵלָיו בְּשִׁפְתַי הָאֵם, וְאַף שְׁבֵתְחִלָּה יִהְיֶה
 מְאֹד קָשָׁה, כִּי יִדְמָה לָנוּ שְׂאִין מִי שְׁשׁוֹמֵעַ, אֲבָל
 בְּאֵמֶת זֶה מַחְמַת חֲטָאֵינוּ וּפְשָׁעֵינוּ הַמְרֻבִּים, כְּמוֹ
 שְׂאוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (סֵפֶר-הַמִּדּוֹת, אָמוּנָה, סִימָן כב):
 הַפֶּשַׁע שֶׁל הָאָדָם מִכְּנִיס כְּפִירָה לְאָדָם; בְּזֶה
 שְׂאָדָם חוֹטֵא, בַּר מִיָּנֵן, הֲרִי נִכְנָסֶת בּוֹ כְּפִירָה,
 וְאוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן סב):
 אִם אָדָם הִיא מֵאֲמִין, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא
 פֹּה, אֲתוּ, עִמּוֹ וְאַצְלוּ, וְשׁוֹקֵד עַל שְׁפָתָיו, אֲזִי הִיא
 מְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וּמְסַפֵּר לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ
 כָּל אֲשֶׁר מַעֲיֵק לוֹ, בְּרִגַע שְׂאָדָם מְדַבֵּר אֶל
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הוּא הֵכִי מְאֹשֶׁר. וְלָכֵן זֶה עֵקֶר

חזרה בתשובה, שאדם צריך לזרק עצמו חזרה להקדוש-ברוך-הוא, כמו שאומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן לה), שכל כותב בזהר (עין תקוני זהר, דף מג:), מהי תשובה? ורקא דאנדריקת מתמן; אדם צריך לזרק עצמו חזרה להיכן שבא. ומהיכן בא? מחכמה עליונה, מגלוי אלקות, להיות בטל ומבטל לאין סוף ברוך הוא, אבל אי אפשר להגיע לזה, רק על-ידי "אהבה וחסד". לכן, בני ובנות היקרים! הבה ונחדיר בעצמנו מדה יקרה זו של "אהבה וחסד", ואז כבר לא ידברו אחד על זולתו רע, ולא יחפשו מומים בזולת, אלא נהיה עצוקים להסתפל על הקדוש-ברוך-הוא, להשתוקק אליו יתברך, לקיים מצוותיו יתברך, לעזר אחד לשני, ואז יהיה לנו עולם נפלא, עולם בהיר ומאיר, שיאיר לנו האור אין סוף ברוך הוא, האור הגנוז המתגלה לצדיקים בכל יום ויום.

ב.

על-ידי שאדם עושה חסד עם זולתו, מאיר עליו אור השכינה.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְזָכֹר, שְׁעַל-יְדֵי
 שְׁבִנֵי-אָדָם עוֹשִׂים חֶסֶד עִם הַזּוֹלָת, הֵם נִסְתָּרִים
 בְּסִתְרֵי צֶל כְּנָפָיו יִתְבָּרֵךְ, וּמֵאִיר עֲלֵיהֶם אֹר
 הַשְּׁכִינָה. כְּמֵאמָרָם ז"ל (יְלָקוּט יִשְׁעִיהָ תַעֲה): "וּבְצֶל
 יְדֵי כְּסִיתִיךָ" (יִשְׁעִיהָ נָא, טז) — זֶה גְּמִילוֹת חֶסֶדִים.
 שְׁכָל הָעוֹסֵק בְּגְמִילוֹת חֶסֶדִים, זוֹכֵה לִישֵׁב בְּצֶלֹ
 שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. כִּי כָּל הַגְּלוֹת שְׁאַנְחָנוּ
 סוּבְלִים מְזֶה אֲלֵפִים שָׁנָה, מֵהִי? שְׁנַעֲלָם מֵאֲתָנוּ
 כְּבִיכּוֹל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. מֵהַכֵּל יִדְבְּרוּ, אֲבָל לֹא
 מֵהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, יְרוּצוּ אֶל כָּלֵם, אֲבָל לֹא אֶל
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲשֶׁר זֶה עֶקֶר הַגְּלוֹת. בִּימֵי
 הַנְּבִיאִים, כָּל עַם יִשְׂרָאֵל רָצוּ אֶל הַנְּבִיאִים,
 כְּשֶׁהִיטָה לָהֶם אִיזוֹ צָרָה, כְּשֶׁבָאוּ עֲלֵיהֶם אוֹיְבִים,
 כְּשֶׁעָבְרוּ עֲלֵיהֶם אֵילוֹ מַחְלוֹת, רָצוּ אֶל הַנְּבִיאִים,
 שֶׁהֵם צְדִיקֵי הַדּוֹר, וְהֵם גָּלוּ אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 לָעַם, וְעַל-יְדֵי-זֶה גַם לָהֶם הָאִיר. בִּימֵי הַתְּנָאִים
 וְהָאֱמוּרָאִים, כְּשֶׁעָבְרוּ עַל עַם יִשְׂרָאֵל צָרוֹת
 וְיִסּוּרִים, בָּאוּ אֶל חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל, בָּאוּ לְשִׁמְעַ
 בְּקוֹלָם, וְעַל-יְדֵי-זֶה הִתְגַּלָּה אֲלֵיהֶם הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא. כִּי חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל הָאֱמִתִּיִּים הִדְבּוּקִים
 בְּהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁהֵם הַנְּבִיאִים, הַתְּנָאִים,
 הָאֱמוּרָאִים, הַגְּאוּנִים, הַמְּקַבְּלִים, הֵם אֲשֶׁר הוֹרִידוּ

אֶת הַשְּׂכִינָה בְּעוֹלָם, הֵם הָאִירוּ אֶת עֵינֵיהֶם שֶׁל
 יִשְׂרָאֵל, בְּשָׁעָה שֶׁהִיָּתָה לָהֶם אִיזוֹ צָרָה. אֲבָל
 בְּשִׁבִיל הַבְּחִירָה וְהַנְּסִיוֹן, הִקְיֵמוּ נִגְדָם רְשָׁעִים
 אַרְוֵרִים, שֶׁהֵם יַעֲמְדוּ וַיַּחֲלִקוּ עֲלֵיהֶם וַיִּתְלוּצְצוּ
 מֵהֶם, בְּאִפְּן שֶׁלֹּא יִתְקַרְבוּ אֲלֵיהֶם. וְזוֹ הַבְּחִירָה
 שִׁישׁ בְּכָל הַדּוֹרוֹת, מֵאֲזוֹ שֶׁהִקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שָׁלַח
 לְעַם יִשְׂרָאֵל אֶת אַבְרָהָם אָבִינוּ, כְּכֹר קָמוּ
 הַפְּלִישְׁתִּים וְכָל הַבְּאֵרוֹת שֶׁחָפַר אַבְרָהָם אָבִינוּ,
 שֶׁהֵם הַגְּלוּיִים שֶׁגָּלָה לְכָל הָעוֹלָם, שִׁישׁ נִמְצָא וְאִין
 בְּלַעֲדָיו נִמְצָא, שֶׁהוּא הִקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְכָבֵר
 בָּאוּ הַפְּלִישְׁתִּים וְסָתְמוּ אֶת הַבְּאֵרוֹת אֲשֶׁר חָפַר.
 אַבְרָהָם אָבִינוּ מָסַר אֶת נַפְשׁוֹ בְּשִׁבִיל הִקְדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא, וְהִלֵּךְ וְגָלָה וּפְרָסָם אֶת אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ
 יִתְבָּרַךְ לְכָל הַבְּרִיּוֹת, עַד שֶׁגִּיר אֹתָם, וְהַכְּנִיס
 אֹתָם תַּחַת כַּנְּפֵי הַשְּׂכִינָה, וַעֲשֵׂה אֹתָם יְהוּדִים,
 שֶׁזוֹ הַמַּתָּנָה הִכִּי יָפָה שֶׁהִקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יְכוּל
 לַעֲשׂוֹת עִם הַבְּרִיּוֹת, שֶׁשָּׁלַח אֶת אַבְרָהָם אָבִינוּ.
 וְלִכֵּן אוֹמְרִים חַכְמֵינוּ הִקְדוֹשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה
 יב, סִימָן ט'): "בְּהַבְּרָאָם" אֵל תִּקְרִי בְּהַבְּרָאָם, אֵלֹא
 בְּאַבְרָהָם, שֶׁכָּל הַבְּרִיאָה אֵינָה עוֹמֶדֶת אֵלֹא בְּזִכּוֹת
 אַבְרָהָם אָבִינוּ, שֶׁהוּא קִבֵּץ אֶת כָּל הָאֲנָשִׁים, וְגָלָה
 וּפְרָסָם לָהֶם שִׁישׁ בּוֹרָא וּמְנַהִיג לְעוֹלָם, אֲבָל זֶה

לַעֲמַת זֶה עָמְדוֹ נֶגֶד אַבְרָהָם אָבִינוּ נִמְרָד וְאַנְשֵׁיוֹ,
 הַפְּלִשְׁתִּים, וְכָל הַבְּאֲרוֹת שֶׁהֵם הִגְלוּ אֶלְקוֹת,
 שֶׁגָּלָה אַבְרָהָם אָבִינוּ לְכָל הַבְּרִיּוֹת, שֶׁיִּדְעוּ שֶׁישׁ
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְהַכֹּל זֶה אֶלְקוֹת וְאֶלְקוֹת זֶה
 הַכֹּל, הֵם הֶעֱלִימוּ וְהִסְתִּירוּ אֶת זֹאת. וְכֵן הָיָה אֵצֶל
 יִצְחָק אָבִינוּ, כָּל הַבְּאֲרוֹת שֶׁחָפַר, שֶׁגָּלָה וּפְרָסָם
 אֶת אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְגִיר גֵּרִים, קִרְבָּם אֶל
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, פְּרָסָם לְכֻלָּם שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא נִמְצָא וְאִין בְּלִעְדָּיו נִמְצָא, בָּאוּ פְּלִישְׁתִּים
 וְהֶעֱלִימוּ וְהִסְתִּירוּ וְכִסּוּ אֶת הַבְּאֲרוֹת, וְכֵן הָיָה עִם
 יַעֲקֹב אָבִינוּ, שֶׁעָמַד נִגְדוֹ עָשׂוּ הַרְשָׁע, וְכָכָל
 שֶׁפְּרָסָם וְגָלָה אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בָּא פְּנִגְדוֹ
 לְבֵן הָאֲרָמִי, וְעָשָׂה מִמֶּנּוּ צָחוּק. וְכֵן הוֹלֵךְ מִדוֹר
 דוֹר, כִּנְגֵד מַעֲשֵׂה רַבָּנוּ, שֶׁגָּלָה אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא וְהוֹרִיד לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה, גַּם נִגְדוֹ עָמְדוֹ קִרְח
 וּמְאֵתִים וְחַמְשִׁים רַבָּנִים, נְשִׂאֵי הָעֵדָה, וְרָצוּ רַק
 לְבַטֵּל אֶת דְּבַרֵי מַעֲשֵׂה רַבָּנוּ, שֶׁגָּלָה וּפְרָסָם אֶת
 אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ. וְכֵן הוּא בְּכָל דוֹר וְדוֹר,
 עַל כָּל הַנְּבִיאִים הֵיטָה מַחְלָקָת, עַל כָּל הַתַּנְּבָאִים
 וְהָאֲמוֹרָאִים הָיוּ רִשְׁעִים אַרְוֵרִים, שֶׁעָמְדוּ נִגְדָם.
 עַל כָּל הַגְּאוּנִים וְהַמְּקַבְּלִים הָיוּ מִתְּנַגְּדִים גְּדוּלִים
 שֶׁדְּבָרוֹ עֲלֵיהֶם וְהִתְלוּצְצוּ מֵהֶם, וְזוֹ הַבְּחִירָה,

הַבְּחִירָה הָאֲמִתִּית בְּמִי לְבַחַר — אוּ בְּאֵלוֹ
הַצְּדִיקִים הַקְּדוֹשִׁים, הַמְּגִלִים וּמְפָרְסְמִים אֶת
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אוּ בְּאֵלוֹ הַשְּׂקֵרָנִים הַרְמָאִים
וְהַצְּבוּעִים, שְׂעוּבָדִים' עַל בְּנֵי-אָדָם, וְלָכֵן, בְּנֵי
וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! אִם אַתֶּם רוֹצִים לְדַעַת מִי בְּאֲמֶת
הוּא הַצְּדִיק הָאֲמִתִּי, מִי בְּאֲמֶת הַמְּקַבֵּל הָאֲמִתִּי? מִי
בְּאֲמֶת הַתְּלַמֵּיד חֶכֶם, מִנְּהִיג יִשְׂרָאֵל אֲמִתִּי, תִּרְאוּ
אֶצֶּל מִי שֵׁשׁ "אַהֲבָה וְחֶסֶד", שֶׁם תִּדְעוּ שְׂפָדָאֵי
לְהַתְּחַמֵּם; כִּי בְּמָקוֹם הַקְּדוֹשָׁה — שֶׁם שׁוֹרָה
"אַהֲבָה וְחֶסֶד", וּבְמָקוֹם הַטְּמְאָה, הַסְּטֵרָא אַחֲרָא,
הַקְּלָפוֹת וְהַסְּמֵ"ךְ-מ"ם — שֶׁם שׁוֹרָה שְׂנֵאָה
וְאַכְזָרִיוֹת. אִם יֵשׁ אָדָם גָּנָב, רַמָּאֵי, צְבוּעֵי, שְׂאִין
לוֹ רַחֲמָנוּת עַל הַזּוּלָּת, וְהוּא מְלֵא שְׂנֵאָה, מִסִּית
וּמְדִיחַ אֶת הָאֲנָשִׁים זֶה עַל זֶה וְזֶה עַל זֶה, תִּדְעוּ
לָכֶם, שֶׁזֶה הַסְּמֵ"ךְ-מ"ם בְּעֶצְמוֹ, בְּלָבוֹשׁ כְּזֶה
שְׂאֵתָם רוֹאִים אוֹתוֹ. וְאִם תִּרְאוּ אֶחָד שְׂמוֹסֵר נִפְשׁוֹ
בְּעֶבֶר עִם יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְרֵעֵהוּ,
בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ, תִּדְעוּ לָכֶם, שֶׁזֶה הַצְּדִיק הָאֲמִתִּי,
שֶׁזֶה הַחֶכֶם הָאֲמִתִּי, וְאֵלָיו כְּדָאֵי לְבָא וּלְהַתְּחַמֵּם,
כִּי "עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה" (תְּהִלִּים פט, ג), כָּל הָעוֹלָם
תְּלוֹי רַק בְּמִנְּת הַ"אַהֲבָה וְהַחֶסֶד". צְרִיכִים לְאַהֲבֵב
אֶת הַזּוּלָּת, צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם הַזּוּלָּת.

לזאת, באו נפסיק כבר עם השטיות, עם הדמיונות
שלונו, שכל אחד ואחד נדבק בו דמיון, כאלו
שהוא יודע היכן האמת, ועל-כן רודף את השני,
כאלו השני רחוק מהאמת. ברגע שיש שנאה
וקנאה ואכזריות, תדעו לכם, שזהו שקר אחד
גדול. פי היכן האמת? היכן שיש אהבה, היכן
שיש חסד, זו נקראת אמת. פי סוף כל סוף ימינו
כצל עובר, דוד המלך אומר (תהלים צ, י): "ימי
שנותינו בהם שבעים שנה", כמה אדם חי בזה
העולם? שבעים שנה. אבל מה אנו רואים?
עוברים השבעים שנה, ובמקום לחזור בתשובה
שלמה להקדוש-ברוך-הוא בכל יום, במקום לבוא
בכל יום להתפלל ערב ובקר וצהרים בבית-
הכנסת, במקום לבוא לבית-המדרש וללמד תורה,
במקום לקיים את המצוות של הקדוש-ברוך-הוא,
במקום שתהיה "אהבה וחסד" בין הבריות, אנו
שוכחים את הכל, ואיננו הולכים לבית-הכנסת
להתפלל, ומי שכן מתפלל אינו מתפלל במנין,
איננו נכנס לבית-המדרש ללמד תורה, ועובר יום
אחר יום, שאינו פותח מקרא, משנה, גמרא,
מדרש, הלכה ואגדה, ועובר יום אחר יום,
ועושים רשעות ואכזריות אחד לשני, יש שנאה

בין הבריות, לא רוצים לגמל צדקה וחסד עם
 הזולת, וכך עוברים לנו חיים ממרמרים, חיים
 חשוכים, חיים מתסכלים, ויש לנו טענות על
 הקדוש-ברוך-הוא. ולכן, בני ובנותי היקרים!
 באו נחזר בתשובה שלמה עכשו, ונקנה לעצמנו
 את המדה היקרה של "אהבה וחסד", לאהב את
 הזולת, לעשות חסד עם הזולת, כמה אנשים
 מצפים שיִדברו אתם, שיִחזקו אותם, שיעזרו
 ויאמצו אותם?! כמה הורים שכולים יש, שאבדו
 בניהם ובנותיהם?! כמה יתומים ואלמנות יש,
 ואין מי שיִחזק אותם ויעשה עמהם חסד?! אין
 מי שיִראה להם אהבה, אין מי שיִראה להם
 תשומת לב, וכיצד יש לנו פנאי לכל השטיות
 האלו, שכל אחד מתימר לומר שהוא יעשה כן
 וכך, בשעה שכשעושה את התעמולה הוא משקר
 ולועג לכם בתוך תוכו, ובוֹדאי מחר כִּבֵּר לא
 יחזיק בדבורו, על אחת כמה וכמה באין ערך כלל
 מי שאינו מתבייש לדבר נגד הקדוש-ברוך-הוא
 פתוח, מי שמעז לדבר נגד התורה בגלוי, מי
 שמדבר שיסגור את הישיבות, חס ושלום, הוא
 שקרן גדול; כי אמת זה רק הקדוש-ברוך-הוא,
 והוא נמצא ואין בלעדיו נמצא, והקדוש-ברוך-

הוא נתן לנו את התורה בהר סיני, וכל נשמות
 ישראל היו בהר סיני, וכמו שאין יכולים לעקר
 את נשמות ישראל, ואשר כבר נסו אמות העולם
 במשך שלשת אלפים חמש מאות שנה לעקרם,
 כמאמר ז"ל (שבת פט.): למה נקרא הר סיני?
 אלא שמשם ירדה שנאה מאמות העולם לעם
 ישראל, הם מקנאים בעם ישראל, ורואים שלעם
 ישראל יש תורה, יש אמונה בהקדוש-ברוך-הוא,
 מוכנים להשחט ולהרג בשביל הקדוש-ברוך-
 הוא. איזה יפי כשיהודי מאמין בהקדוש-ברוך-
 הוא, יהודי שומר שבת, מקיים את המצוות, איזה
 חן ונעם הוא זה! רבנו ז"ל אומר (לקוטי-מוהר"ן,
 חלק א', סימן א'): יהודי יש לו חן מיוחד. ואף
 שעכשו החן של כל בר ישראל נפל, כי החן
 נמצא אצלם, כי כל דאלים גבר, וכל אלו הערב-
 רב אינם מזרע ישראל, כי לא יתכן שאדם ידבר
 נגד התורה ונגד הקדוש-ברוך-הוא ונגד המצוות,
 אם הוא בר ישראל, ועל-כן מי שמדבר נגד
 היהדות, נגד המצוות, נגד הישיבות וכו', במכרח
 הוא שבאיזה מקום ההורים או הדורות הקודמים
 התבוללו בין הגויים. לזאת, בני ובנותי היקרים!
 באו נקנה לעצמנו מידת האהבה והחסד, ועל-ידי-

זה אף אחד בעולם לא יוכל לנו, ולא יעלה בידם
לעשות לנו מאומה.

ג.

על-ידי אהבה וחסד שבין בני-אדם, הקדוש-
ברוך-הוא מצילם מכל רע

בני ובנותי היקרים! עליכם לדעת, שעל-ידי
"אהבה וחסד" שבין בני-אדם, הקדוש-ברוך-הוא
מצילם מכל רע. כמה גזרות רעות, כמה מחלות
רעות, רחמנא לישזבן, נגזרו על בני-אדם, ועל-
ידי שקונים לעצמם את המדה היקרה של "אהבה
וחסד" שיש בין הבריות, על-ידי-זה הקדוש-
ברוך-הוא מציל אותנו מכל רע. ולכן, בני ובנותי
היקרים! באו נמסר בפשוט על מדת ה"אהבה
והחסד", שעל זה תלוייה כל הבריאה, על זה תלוי
כל העולם, כמו שכתוב: "עולם חסד יבנה"
(תהלים פט, ג). מה אנחנו רואים? לצערנו הרב, אין
שלום-בית, הבית נהרס לגמרי, עד שיש
משפחות, שרחמנא לצלן, נחרבות, ומתגרשים על
לא דבר, על דברי שטות וקהל, על דברים
פעוטים, כמו שאומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק

א', סימן פ): מה זה שלום? כששני הפכים מחזיקים אותו דבר, כי אם שני אנשים שוים מחזיקים אותו דבר, אין זה שלום, אבל אם יש שני הפכים, ואף-על-פי-כן אחד מוסר נפשו בעבור זולתו — זה שלום. ולכן, בני ובנותי היקרים! איש ואשה הם שני הפכים, האיש יש לו תכונות נפש מסוימות, ולאשה תכונות נפש אחרות, אבל הקדוש-ברוך-הוא זפה אותם והתחתנו, אזי עליהם להשלים ביניהם. וזו מעלת השלום, וזה נקרא שלום-בית, שמכניסים את הקדוש-ברוך-הוא, שנקרא שלום, בתוך הבית. ועל זה אומרים חכמינו הקדושים (ברכות סב:): אי אפשר לאיש בלא אשה, ואי אפשר לאשה בלא איש, ואי אפשר לשניהם בלא שכינה. לזאת, בני ובנותי היקרים! התחילו לעשות "אהבה וחסד" בתוך הבית! ואומרים חכמינו הקדושים (ראש השנה ו:): אשה — בעלה משמחה; הבעל צריך לשמח את האשה, עליו להיות ותרן, לילך בדרך אהבה עם אשתו, לעשות עמה חסד. וכן אומרים חכמינו הקדושים (תנא דבי אליהו רבה, פרק ט'): איזוהי אשה כשרה? כל שעושה רצון בעלה; על האשה להבליג, להיות ותרנית וכו', ואז אינה בית

נעים יהיה, כשיש בו שלום ואהבה וחסד, איזה בית מצלח זה, כשיש בו אהבה, והאחד עוזר לזולתו, ולהפך, רחמנא לישזבן, כשיש מחלקת ומריבות בתוך הבית, אין הבנה, אין "אהבה וחסד", נשבר ונתפורר הבית לגמרי. לזאת, בני ובנותי היקרים! מאחר שזכה אתכם הקדוש-ברוך-הוא להתחתן יחד, ראוי להשלים ביניכם, ואף שאני יודע, שהדבה פעמים מר לכם מאד, ואחד אינו מבין את זולתו, עד שבאים לידי ריב ומחלקת והגבהת ידיים, רחמנא לצלן, שזה הפך "אהבה וחסד", והולכים באכזריות ובשנאה, באו נעקר מאתנו את האכזריות והשנאה, אשר רק תביא לגרושין, אשר זהו הדבר הגרוע ביותר. כי מי סובל מגרושין? רק הילדים. אומרים חכמינו הקדושים (גטין צ.): כל המגרש את אשתו ראשונה, אפלו מזבח מוריד דמעות; נשאלת השאלה, למה המזבח מוריד דמעות, מדוע לא המנורה או הפיור, או הארון והפרכת, הרי היו במקדש עוד הרבה כלים, למה דיקא המזבח מוריד דמעות? אלא על המזבח הקריבו קרבנות, והוא בוכה ואומר: יש עלי כפר הרבה קרבנות, על-כן אל תביאו עוד. ולאילו קרבנות הכונה?

הילדים. כי הילדים הם קרבנות הגרושין וכו', אשר הם סובלים ביותר, כשההורים מתפרדים, חס ושלום. וכל הילדים הפעיתיים באים ממשפחות הרוסות, כשרואים איה ההורים רבים, רואים את השנאה והאכזריות ביניהם, זה משאיר עליהם צלקת לכל החיים. לזאת, בני ובנותי היקרים! זכרו היטב, שעל-ידי "אהבה וחסד" בין איש לאשתו, הקדוש-ברוך-הוא מציל אותו מכל רע, על-ידי "אהבה וחסד" שיהודים עושים זה עם זה, הקדוש-ברוך-הוא מציל אותם מכל רע. לזאת, באו נתחיל בבית שתהיה בינינו אהבה. וכך אומרים חכמינו הקדושים (יבמות סב:): האוהב את אשתו כגופו, והמכבדה יותר מגופו, עליו הכתוב אומר: "וידעתי כי שלום אהלך"; בבית צריכה להיות אהבה, וכמאמרם ז"ל (בראשית וכה, פנשה נה, סימן ח'): אהבה מקלקלת את השורה; אף שעשו טעויות, אם אוהבים זה את זה, אזי מוחלים זה לזה ואין מריבות. צריכים לעשות חסד זה עם זה; הבעל צריך לעשות חסד עם אשתו ולרחם עליה, והאשה צריכה לרחם על בעלה, ועל-ידי שיהיה בבית "אהבה וחסד", על-ידי-זה הבית בנוי על יסודות חזקים, והילדים

יגדלו בִּבְטָחוֹן עֲצָמֵי, וְתָרוּ רַב נַחַת דְּקַדְשָׁה
מֵהֶם.

ד.

עַל-יְדֵי אַהֲבָה וְחֶסֶד נִתְגַּלָּה, שֶׁהוּא זָרַע אַבְרָהָם,
יִצְחָק וַיַּעֲקֹב, וְעַמְדוֹ רַגְלָיו עַל הַר סִינִי.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עַל-יְדֵי שְׁאַנְחָנוּ קוֹנִים
לְעֲצָמֵנוּ מִדַּת "אַהֲבָה וְחֶסֶד" נִתְגַּלָּה שְׁאַנוּ זָרַע
אַבְרָהָם, יִצְחָק וַיַּעֲקֹב, וְעַמְדוֹ רַגְלָיו עַל הַר סִינִי,
כִּי כִּף אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יְבָמוֹת ע"ט): שְׁלֹשָׁה
סִימָנִים בְּאֵמָה זוֹ: הַרְחֲמֵנִין, הַבִּישְׁנִין, וְגוֹמְלֵי
חֲסָדִים. אִם רוֹאִים יְהוּדֵי רַחֲמָן, שְׁמַרְחָם עַל
הַזּוֹלָת, בִּישָׁן — שְׁמַתְבִּישׁ מִהַזּוֹלָת, גּוֹמֵל חֲסָדִים,
סִימָן שֶׁהוּא מְזַרַע הָאֲבוֹת הַקְּדוֹשִׁים, אֲבָל אִם אָנוּ
רוֹאִים אָדָם שֶׁהוּא חָצוּף וְאֲכֹזֵר, מְלֵא עֲזוּת, בְּלִי
שׁוּם טַפַּת רַחֲמָנוּת, אָדִישׁ לַזּוֹלָת, צָרִיכִים לְדַעַת,
שֶׁלֹּא בָּא מְזַרַע יִשְׂרָאֵל. וְזֶה הַסִּימָן לִידַע, אִם הוּא
יְהוּדֵי טָהוֹר מִדוּרֵי דוּרוֹת, אוֹ, חַס וְשָׁלוֹם, בְּאִיזָה
מְקוֹם נִתְעַרַב אֲצֵלוֹ בַּמְשַׁפָּחָה אִיזָה גּוֹי, כִּי אִם יֵשׁ
"אַהֲבָה וְחֶסֶד" בֵּין יְהוּדִים, סִימָן שֶׁהֵם מְזַרַע
אַבְרָהָם, יִצְחָק וַיַּעֲקֹב. וְלָכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים!

באו ונמסר נפשנו מהיום לעשות "אהבה וחסד"
 בין אחד לשני, לאהב כל יהודי, להשתדל
 להשלים עם כלם. מה אנו רואים? הסמ"ך-מ"ם
 מסית ומדיח זה נגד זה, מפריד את העדות, ישנה
 גזענות, היכן שמסתובבים ישנה גזענות, ושונאים
 זה את זה על לא דבר. הלא סוף כל סוף כלנו בני
 אברהם, יצחק ויעקב, וכיצד נולדה הגזענות?!
 ואף שמבטיחים הבטחות, כל ההבטחות הן שקר
 ושוא, כל זמן שלא קונים לעצמם מידת "אהבה
 וחסד", סימן שזהו שקר אחד גדול, וכל
 המפלגות הן שקר וכזב, וכל אחד מדבר לטובת
 עצמו, ורוצה להיות בראש ולהשתלט. אם אנו לא
 נעקר מאתנו את הגזענות, אנו מראים שעדיין,
 רחמנא לצלן, נתערבו בינינו גויים וגויות,
 התבוללנו באיזה מקום עם מידת הגויים,
 התרחקנו מאבותינו אברהם, יצחק ויעקב, כי לא
 ימלט אדם, שיהיה רשע מרשע, אכזר נגד הזולת,
 ויהיה יהודי טהור, כי יהודי שעמדו רגליו על הר
 סיני, יהודי שהוא מבני האבות הקדושים, רוצה
 רק לעשות חסד עם הזולת, ורק אוהב את הזולת.
 לזאת, בני ובנותי היקרים! באו ונעבד על נקדה
 זו של "אהבה וחסד", שזה היסוד אצל עם

ישראל. וּחֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים אומרים (ויקרא רבה,
 פרשה לו, סימן ו'): אם ראיתם זכות אבות שמטה,
 וזכות אמהות שנתמוטטה, לכו והדבקו בחסד.
 אנו נמצאים עתה במצב כזה, שכל אחד ואחד
 אינו יודע מה יהיה מחר. מצד אחד אנו מצפים
 שהנה הנה יתגלה לנו האור אין סוף ברוך הוא,
 וּתְתַגַּלֶּה לָנוּ הַשְּׂכִינָה, שזו תהיה הגאולה, שכלם
 ידברו אל הקדוש-ברוך-הוא, וימשכו עצמם אל
 הקדוש-ברוך-הוא, העינים תראינה רק רוחניות
 אלקות, האזנים תשמענה רק אלקות, האף ינשם
 רק אלקות, הפה ידבר רק אל הקדוש-ברוך-הוא,
 וּנְפָרְסֵם לְכֹל הָעוֹלָם כְּלוֹ אֶת הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.
 אבל מצד שני אנו מתרוצצים פה, ומפחדים מה
 יהיה ואיך יהיה?! מי יעלה ומי ירד?! מי ירויח
 ומי יפסיד?! מי יפל ומי יכשל?! למה עלינו
 להתערב בשטיות?! הבה נקנה לעצמנו "אהבה
 וחסד", ואז תראו איך אף אחד בעולם לא יוכל
 לנו בשום פנים ואופן. כל אלו הרוצים לסגור את
 הישיבות, רחמנא לצלן, כל אלו החפצים שלא
 תהיה יותר תורה, חס ושלום, כל אלו הרוצים
 לעקור את השבת — יפלו נפילה אחר נפילה, אם
 עם ישראל יתאחדו ביחד ב"אהבה וחסד",

וַיִּשְׁמְרוּ שַׁבַּת בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, וְתַפְתַּח בְּכָל יוֹם
יְשִׁיבָה חֲדָשָׁה בְּעֵבֹר בַּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל וְחֲדָר חֲדָשׁ
בְּעֵבֹר תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית-רַבֵּן, יִפְתַּח בְּכָל יוֹם
כּוֹלֵל חֲדָשׁ לְאַבְרָכִים שֶׁיְלַמְדוּ תּוֹרָה, רַק בְּזָכוֹת זֶה
נִזְכָּה לְגֵאֲלָה הַשְּׁלֵמָה, שֶׁתָּבֹא בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ.

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!